

Jakelussa mainituille

Lautamiesten lukumäärän vahvistaminen ja muuttaminen

Lautamiesten lukumäärä on viimeksi vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä 28.4.2017 (OM 14/31/2016).

Lain käräjäoikeuden lautamiehistä 3 §:n (22.12.2019/11) mukaan käräjäoikeuden lautamiesten lukumäärän vahvistaa Tuomioistuinvirasto. Jos käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu useampia kuntia, Tuomioistuinvirasto vahvistaa kunkin kunnan alueelta valittavien lautamiesten määrän ensisijaisesti kuntien henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän suhteessa. Jokaisesta kunnasta on kuitenkin valittava vähintään yksi lautamies.

Ennen lautamiesten määrän vahvistamista tai muuttamista käräjäoikeudelle ja käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvalle kunnalle on tullut varata tilaisuus antaa asiassa lausunto.

Lukumäärää arvioitaessa on tullut ottaa huomioon lautamieskokoontamissa ratkaistavien asioiden määrän kehittyminen. Kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa.

Lautamieskokoontamissa käsiteltävien asioiden määrä on vähentynyt edelleen käräjäoikeuksissa. Lautamieslain 7 §:n mukaan käräjäoikeuden laamannin tulee huolehtia siitä, että lautamiehet osallistuvat käräjäoikeuden istuntoihin vuorojärjestyksessä.

Maa-oikeuden puheenjohtaja kutsuu maa-oikeuden jäseniksi lautamiehet yhdestä tai useammasta käräjäoikeudesta, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä olevan toimituksen kohteena oleva alue, raja tai osa siitä on. Erityisestä syystä maa-oikeuden jäseniksi voidaan kutsua myös käräjäoikeuden tuomiopiiriin maa-oikeusasioissa kuuluvan muun käräjäoikeuden lautamiehet.

Lautamies, joka on kalenterivuoden aikana ollut mukana istunnossa 20 päivänä, ei sinä kalenterivuonna saa enää osallistua istuntoon, ellei ole kysymys saman asian käsittelyn jatkamisesta.

Lausuntojen perusteella Tuomioistuinvirasto on lautamieslain 3 §:n nojalla muuttanut oikeusministeriön päätöstä 28.4.2017 muualla kuin Ahvenanmaan maakunnassa toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen valittavien uusien lautamiesten lukumääriä. Nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy, kun uudet lautamiehet on valittu ja päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Lautamiesten lukumäärää on tarkistettu pääosin kärjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden kehittymisen ja niiden edellyttämän lautamiestarpeen perusteella. Lautamieskokoonpanossa käsiteltävien asioiden määrään on vaikuttanut edelleenkin oleellisesti kärjäoikeuksien ratkaisukokoonpanojen muutos, joka tuli voimaan 1.1.2009.

Lisäksi lautamieskokoonpanossa käsiteltävien asioiden määriin on vaikuttanut ns. kirjallinen menettely, jossa tuomari ratkaisee asian kansliassa syytetyn suostumuksin. Vuosina 2017-2020 kirjallisessa menettelyssä ratkaistiin noin kolmannes kaikista rikosasioista.

Uudistusten myötä lautamiesten osallistuminen kärjäoikeuksien istuntoihin on edelleenkin vähentynyt. Siten lautamiehiä on valittava **yhteensä 1303** (määrä sisältää Ahvenanmaan kärjäoikeuden lautamiehet yhteensä 40). Vuonna 2017 lautamiehiä valittiin vastaavasti 1477. Päätöksessä on otettu huomioon myös 1.1.2021 tapahtuneet kuntaliitokset.

Lautamieslain 4 §:n mukaan kunnanvaltuusto valitsee lautamiehet kunnanvaltuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy, kun kunnan valtuustot ovat valinneet uudet lautamiehet ja valinnat ovat tulleet lainvoimaisiksi.

Lautamiesten asemaan liittyviä kannanottoja

Tuomioistuinvirasto kiinnittää valtuustoryhmien ja lautamiesehdokkaiden huomiota eräisiin kannanottoihin ja seikkoihin, jotka ovat aika ajoin nousseet esiin lautamiesjärjestelmän toimivuutta ja uskottavuutta arvioitaessa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellessään valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomusta oikeudenkanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1994 käsitellyt myös lautamiesjärjestelmää. Perustuslakivaliokunta on 5.6.1996 antamassaan mietinnössä (PeVM 3/96) ottanut kantaa useisiin lautamiesjärjestelmää koskeviin seikkoihin, mitkä kannanotot ovat edelleenkin ajankohtaisia ja syytä saattaa valtuustojen ja valtuustoryhmien sekä lautamiesehdokkaiden tietoon.

Perustuslakivaliokunta toteaa muun muassa seuraavaa: "Lautamiesten valinnassa tulee korostaa lautamiehen tuomarintehtävää. Lautamies ei ole poliittisella valtakirjalla toimiva kunnallinen luottamushenkilö, vaan hänen tulee olla riippumaton. Valtuustoryhmillä on tämän suhteen erityinen vastuu. Sama koskee sitä, että lautamiehiksi valittavat ovat valmiita toimimaan tehtävässään koko kauden. Ottaen huomioon lautamiehen tehtävän ja aseman tuomioistuimen jäsenenä puolueiden ei pidä vaatia lautamiehiksi valittavilta sitoumuksia ns. puolueveron maksamisesta istuntopalkkiostaan."

Lautamiestehtävän luonne

Lautamiehen tehtävää ei voida pitää kunnallisena luottamustehtävänä vaikka valtuusto valitsee lautamiehet. Perustuslain mukaan tuomiovaltaa käyttävät itsenäiset ja riippumattomat tuomioistuimet.

Lautamiehet, joilla on yksilöllinen äänioikeus, ovat tuomioistuimen jäseniä ja toimivat tuomarin vastuulla. Näin ollen tehtävä on pikemminkin valtiollinen luottamustehtävä, jonka hoitamisesta maksettavat kustannukset (istuntopalkkio, ansionmenetykskorvaus ja matkakustannukset) suoritetaan valtion varoista.

Lautamiehen tehtävä eroaa kunnallisista lautakunnan jäsenyyksistä ja eräistä muista kunnallisista luottamustehtävistä siinäkin suhteessa, että tuomioistuimen istunnot alkavat yleensä aamulla kello 9.00 ja istuntoja jatketaan niin pitkään, että kaikki istuntopäivälle haastetut jutut saadaan käsitellyksi. Lautamiehen tehtävä edellyttää siis varautumista koko päivän kestävään istuntoon. Erityisesti laajoissa rikosasioissa lautamiesten tulee varautua olemaan läsnä useampana päivänä peräkkäin.

Lautamiesten istuntovuoroista sopiminen edellyttää tällaisissa tapauksissa käräjäoikeuden ja lautamiesten keskinäistä yhteydenpitoa riittävän ajoissa, jotta lautamiehet voisivat varautua istuntoihin.

Esteellisyysskysymyksistä

Tuomioistuinten jäsenten esteellisyysskysymyksiin kiinnitetään nykyään huomattavan paljon huomiota. Esteellisyyttä koskevat säännökset on uudistettu syyskuussa 2001 voimaan tulleella lailla. Mainittu lain muutos ja Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimen kannanotot ovat merkinneet sitä, että esteellisten piiri on laajentunut. Vakiintunut periaate on, että tuomioistuimen on paitsi oltava puolueeton myös näytettävä puolueettomalta.

Käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että esteellisyyškysymykset ovat usein ajankohtaisia erityisesti silloin, kun lautamiehinä on esimerkiksi kunnanhallituksen tai kuntayhtymän hallituksen jäseniä. Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan merkittävässä asemassa olevien kunnallisten luottamushenkilöiden tai kansanedustajien valitsemiseen lautamieheksi tulisi suhtautua pidättyväisesti.

Lautamiesten valintaan liittyviä kysymyksiä

Lautamiesten valinnan osalta Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomiota lain käräjäoikeuksien lautamiehistä 2 §:än kokonaisuudessaan. Sen ensimmäinen momentti kuuluu seuraavasti: "Lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä."

Siten lautamieheksi ei voida valita henkilöä, jota ei ole pidettävä sopivana tehtävään. Sopivaisuuden arviointi saattaa olla hankalaa, mutta säännöksellä on ajateltu suljettavan lautamiestehtävän ulkopuolelle henkilöt, joilla on esimerkiksi rikosrekisterimerkintöjä tai jotka ovat syyllistyneet toistuvasti vähäisempiin rikoksiin. Sopivaisuuden arviointi edellyttää yleensä ehdokkaan kokonaisvaltaista arviointia, jonka lopputuloksena tulisi olla johtopäätös siitä, että asianomaisen henkilön valinnalla ei horjuteta tuomioistuinta kohtaan tunnettua luottamusta. Valtuustoryhmällä tai valtuustoilla ei kuitenkaan yleensä ole mahdollisuutta selvittää tällaisia tietoja ja sen vuoksi lautamiesehdokkaiden tietoon tulisi saattaa edellä mainittu kelpoisuusvaatimus. Näin erityisesti sen vuoksi, että käräjäoikeudet yleensä selvittävät lautamieheksi valittujen rikosrekisteritiedot.

Lautamieslain 2 §:n mukaan lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä.

Lautamieheksi ei saa valita henkilöä, joka on alle 25-vuotias tai joka on täyttänyt 65 vuotta. Lautamiehenä ei saa olla henkilö, jolla on virka yleisessä tuomioistuimessa tai Rikosseuraamuslaitoksessa taikka joka virassaan suorittaa ulosottotehtäviä, rikosten esitutkintaa taikka tulli- tai poliisivalvontaa, eikä myöskään syyttäjä, asianajaja taikka muu ammatikseen asianajaja harjoittava henkilö.

Lautamieslain 4 §:n 3 momentin mukaan kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa. Lautamiesjärjestelmän uskottavuutta ja

kansalaisten luottamusta järjestelmään saattaisi lisätä, mikäli lautamiesten joukossa olisi myös eri etnisiä ryhmiä edustavia henkilöitä.

Lautamiehille ei ole asetettu erityisiä kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia, toisin kuin tuomareille. Valtuustojen tehtävänä on huolehtia siitä, että lautamieheksi valittavilla henkilöillä on tehtävän suorittamiseksi vaadittava riittävä kielitaito ja käräjäoikeuden tehtävänä on huolehtia lautamiesten istuntokokoonpanosta. Käytännössä kielitaitovaatimukset korostuvat sellaisissa käräjäoikeuksissa, jotka ovat kaksikielisiä.

Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan valittavien lautamiesten kielitaitoon tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Lautamieslain 1 §:n 2 momentin mukaan lautamiehen vaaliin sovelletaan kuntalain säännöksiä. Kuntalain (410/2015) 79 §:n mukaan luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja senkin jälkeen siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen. Tämän vuoksi Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomiota siihen, että käräjäoikeuksien ja kunnanhallitusten tulisi pyrkiä sopimaan ajankohta, josta lukien uudet lautamiehet aloittavat toimintansa ja nykyisten toimikausi päättyy. Tämä on tärkeää käräjäoikeuksien istuntokokoonpanojen määräämiseksi ja myös sen vuoksi, että uusien lautamiesten yhteystietojen toimittaminen käräjäoikeudelle ja muut käytännön järjestelyt saattavat ainakin suurimmissa käräjäoikeuksissa vaatia jonkin verran aikaa. Mikäli käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu useampia kuntia tulisi kaikkien tuomiopiiriin kuuluvien kuntien pyrkiä valitsemaan lautamiehensä likimain samanaikaisesti.

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Lain käräjäoikeuden lautamiehistä 5 §:n mukaan lautamiehen on ennen tehtävään ryhtymistä sekä tehtävän kestäessä annettava käräjäoikeudelle tuomioistuinlain (2016/673) 11 luvun 12 §:ssä. Tuomioistuimen tulee tehdä asianmukaiset merkinnät kustakin lautamiehestä sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriin.

Lausuntopyyntö

Tuomioistuinvirasto on kirjeellään 25.3.2021 varannut käräjäoikeuksille tilaisuuden antaa lausuntonsa otsikkoasiassa. Käräjäoikeudet ovat varanneet tuomiopiirinsä kunnille tilaisuuden antaa oman lausuntonsa asiassa. Käräjäoikeudet ovat antaneet asiassa lausuntonsa. Lausuntoihin on liitetty kuntien lausunnot.

Päätös

Tuomioistuinvirasto vahvistaa ja muuttaa lautamiesten lukumäärät päätöksen liitteen mukaisesti. Suluissa on kuluvan toimikauden lukumäärät.

Ylijohtaja

Riku Jaakkola

Erityisasiantuntija

Mika Rislä

JAKELU

Käräjäoikeudet (pl. Ahvenanmaan käräjäoikeus)

TIEDOKSI

Suomen Kuntaliitto
Suomen Maallikkotuomarit ry

Liite

Tuomioistuinvirasto vahvistaa kunnista valittavien käräjäoikeuden lautamiesten lukumääräksi **yhteensä 1303 (1477)** seuraavasti:

Etelä-Karjalan käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Lappeenranta	8
Lemi	1
Luumäki	1
Savitaipale	1
Taipalsaari	1
Imatra	4
Parikkala	1
Rautjärvi	1
Ruokolahti	1
Yhteensä	19

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus (-5)

Alajärvi	2
Alavus	3
Evijärvi	1
Ilmajoki	3
Isojoki	1
Isokyrö	1 (2)
Karijoki	1
Kauhajoki	3 (4)
Kauhava	4
Kuortane	1
Kurikka	5 (6)
Lappajärvi	1
Lapua	3 (4)
Seinäjoki	13 (14)

Soini	1
Teuva	2
Vimpeli	1
Ähtäri	2
Yhteensä	48 (53)

Etelä-Savon käräjäoikeus 34 (-24)

Mikkeli	10(16)
Savonlinna	8(14)
Pieksämäki	4 (8)
Mäntyharju	2 (3)
Juva	2 (3)
Kangasniemi	2
Enonkoski	1 (2)
Hirvensalmi	1(2)
Pertunmaa	1 (2)
Puumala	1 (2)
Rantasalmi	1 (2)
Sulkava	1 (2)
Yhteensä	34 (58)

Helsingin käräjäoikeus (-50)

Helsinki	220 (270)
Yhteensä	220 (270)

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Askola	2
Lapinjärvi	2

Loviisa	7
Myrskylä	2
Pukkila	2
Pyhtää	2
Porvoo	11
Sipoo	5
Järvenpää	8
Kerava	7
Mäntsälä	4
Pornainen	1
Tuusula	8
Hyvinkää	7
Nurmijärvi	6
Vantaa	60
Yhteensä	134

Kainuun käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Hyrnsalmi	2
Kajaani	6
Kuhmo	3
Paltamo	2
Puolanka	2
Ristijärvi	2
Sotkamo	2
Suomussalmi	3
Yhteensä	22

Kanta-Hämeen käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Forssa	3
Hattula	2
Hausjärvi	1
Humppila	2
Hämeenlinna	8
Janakkala	3
Jokioinen	2
Loppi	1
Riihimäki	4
Tammela	2
Ypäjä	2
Yhteensä	30

Keski-Suomen käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Hankasalmi	1
Joutsa	1
Jyväskylä	27
Jämsä	4
Kannonkoski	1
Karstula	1
Keuruu	2
Kinnula	1
Kivijärvi	1
Konnevesi	1
Kyyjärvi	1
Laukaa	3
Luhanka	1

Multia	1
Muurame	2
Petäjavesi	1
Pihtipudas	1
Saarijärvi	2
Toivakka	1
Urainen	1
Viitasaari	1
Äänekoski	4
Yhteensä	59

Kymenlaakson käräjäoikeus (-1)

Hamina	4
Kotka	11
Kouvola	15 (16)
Miehikkälä	2
Virolahti	2
Yhteensä	34 (35)

Lapin käräjäoikeus (-1)

Enontekiö	2 (3)
Inari	4
Kittilä	4
Kemi	8
Kemijärvi	4
Keminmaa	3
Kolari	2
Muonio	2
Pelkosenniemi	2
Pello	2
Posio	2
Ranua	2
Rovaniemi	18

Salla	2
Savukoski	2
Simo	2
Sodankylä	6
Tervola	2
Tornio	8
Utsjoki	3
Ylitornio	2

Yhteensä 82 (83)

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Espoo	48
Hanko	4
Inkoo	2
Karkkila	2
Kauniainen	2
Kirkkonummi	13
Lohja	14
Raasepori	10
Siuntio	2
Vihti	7

Yhteensä 104

Oulun käräjäoikeus (-6)

Alavieska	1
Haapajärvi	2
Haapavesi	2
Hailuoto	1 (2)
Ii	2
Kalajoki	3
Kempele	4
Kuusamo	4 (5)
Kärsämäki	1
Liminka	2
Lumijoki	1 (2)

Merijärvi	1
Muhos	2
Nivala	2
Oulainen	2
Oulu	45
Pudasjärvi	2
Pyhäjoki	1
Pyhäjärvi	1
Pyhäntä	1
Raahe	5 (6)
Reisjärvi	1
Sievi	1
Siikajoki	1
Siikalatva	1
Taivalkoski	2
Tyrnävä	2
Utajärvi	1 (2)
Vaala	1 (2)
Ylivieska	3
Yhteensä	98 (104)

Pirkanmaan käräjäoikeus (-22)

Akaa	2 (3)
Hämeenkyrö	1
Ikaalinen	1 (2)
Juupajoki	1
Kangasala	3 (4)
Kihniö	1
Kuhmoinen	1

Lempäälä	2 (3)
Mänttä-Vilppula	1
Nokia	2 (3)
Orivesi	2 (3)
Parkano	1
Pirkkala	1 (2)
Punkalaidun	1
Pälkäne	1
Ruovesi	1
Sastamala	3 (5)
Tampere	18 (29)
Urjala	1
Valkeakoski	3 (4)
Vesilahti	1
Virrat	1
Ylöjärvi	3 (4)
Yhteensä	52 (74)

Pohjanmaan käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Vaasa	20
Kokkola	10
Pietarsaari	5
Mustasaari	4
Kruunupyy	2
Uusikaarlepyy	2
Luoto	2
Maalahti	2
Kaskinen	2

Laihia	2
Kristiinankaupunki	2
Korsnäs	2
Pedersöre	2
Vöyri	2
Närpiö	2
Kannus	2
Kaustinen	2
Toholampi	1
Perho	1
Halsua	1
Lestijärvi	1
Veteli	1
Yhteensä	70

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus (+1)

Heinävesi	2
Ilomantsi	2
Joensuu	15
Juuka	2
Kitee	4
Kontiolahti	2
Lieksa	2
Liperi	2
Nurmes	4 (3)
Outokumpu	2
Polvijärvi	2
Rääkkylä	2

Tohmajärvi	2
Yhteensä	43 (42)

Pohjois-Savon käräjäoikeus (-23)

Iisalmi	6 (8)
Joroinen	2 (2)
Kaavi	1 (2)
Keitele	1 (2)
Kiuruvesi	3 (3)
Kuopio	28 (37)
Lapinlahti	3 (3)
Leppävirta	3 (3)
Pielavesi	2 (2)
Rautalampi	1 (2)
Rautavaara	1 (2)
Siilinjärvi	5 (7)
Sonkajärvi	1 (2)
Suonenjoki	3 (3)
Tervo	1 (2)
Tuusniemi	1 (2)
Varkaus	6 (7)
Vesanto	1 (2)
Vieremä	1 (2)
Yhteensä	70 (93)

Päijät-Hämeen käräjäoikeus (ei muutosta edelliseen toimikauteen)

Asikkala	2
Hartola	2
Hollola	3
Heinola	3
Iitti	2
Kärkölä	2
Lahti	15
Orimattila	2
Padasjoki	2
Sysmä	2
Yhteensä	35

Satakunnan käräjäoikeus (-1: Honkajoen kunta yhdistyi Kankaanpään kaupunkiin 2021)

Eura	3
Eurajoki	3
Harjavalta	2
Huittinen	3
Jämijärvi	1
Kankaanpää	3
Karvia	1
Kokemäki	2
Merikarvia	1
Nakkila	2
Pomarkku	1
Pori	15
Rauma	6
Siikainen	1
Säkylä	2
Ulvila	3
Yhteensä	49

Varsinais-Suomen käräjäoikeus (-40)

Aura	1 (2)
------	-------

Kaarina	3 (5)
Kemiönsaari	1 (3)
Koski TI	1 (2)
Kustavi	1 (2)
Laitila	1 (2)
Lieto	2 (3)
Loimaa	2 (3)
Marttila	1 (2)
Masku	1 (2)
Mynämäki	1 (2)
Naantali	2 (3)
Nousiainen	1 (2)
Oripää	1 (2)
Paimio	2
Parainen	2 (4)
Pyhäranta	1 (2)
Pöytyä	1 (2)
Raisio	3 (4)
Rusko	1 (2)
Salo	5 (8)
Sauvo	1 (2)
Somero	1 (2)
Taivassalo	1 (2)
Turku	20 (30)
Uusikaupunki	2 (3)
Vehmaa	1 (2)
Yhteensä	60 (100)

